

‘Benigrames’ al MACBA

L'alfabet múltiple de Benet Rossell omple de cal·ligrames el Museu d'Art Contemporani de Barcelona, amb motiu de l'exposició «prospectiva» més gran mai dedicada a aquest creador polifacètic que, a força de ser discret, ha corregut el risc de passar desapercebut

Títol: *Paral·lel Benet Rossell*. **Inauguració:** dijous 10 de juny, a les 19.30 h. **Dates:** de l'11 de juny de 2010 al 23 de gener de 2011. **Comissaris:** Bartomeu Marí i Teresa Grandas. **Organització i producció:** Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA)

El monocle del dandi, el zoòtrop, l'ull de peix, el calidoscopi, el telescopi, el microscopi... Paradoxes del micro i el macro que recorren l'obra de Benet Rossell (Àger, 1937), inventor d'un original alfabet d'icones, grafismes, cal·ligrames o «benigrames» tan ric i ple de matisos com la paleta del pintor. La seva obra és una construcció polièdrica i polifònica, a la manera de les imatges fragmentades que veiem als miralls del calidoscopi, en què la cal·ligrafia té molt a veure amb una pulsó vital, amb la respiració, amb el ritme o la notació musical. «Jo sóc una mena de transformista que de vegades és pintor, d'altres s'endinsa en vies purament poètiques o escripturals; d'altres intenta acostar-se al món més real (el que he representat sense parar en les meves micrografies); d'altres se serveix de les possibilitats que dona l'escultura pública, monumental, per jugar amb les escales, els materials i els conceptes, i per tal d'omplir de contingut un espai sense tergiversar-lo», detalla Rossell, que és alhora etnògraf d'ell mateix, *performer*, músic, poeta, escriptor, gravador, cineasta i escultor, i per a qui el crític d'art francès Jean-Clarence Lambert va encunyar la paraula comodí *artor* (fusió d'*artista* i *actor*). El Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA) aborda l'amplíssim treball d'aquest *artor* polifacètic des de dos vessants: el cinema i les cal·ligrafies, que permeten revelar els entrecreuaments que constantment s'observen en la seva obra. L'exposició *Paral·lel Benet Rossell* reuneix 260 obres (o 660, segons com es miri), algunes de les quals són inèdites: 21 pel·lícules, 3 instal·lacions, 2 objectes i dibuixos (alguns amb elements pictòrics). «L'art, el planto a terra. Els meus signes cal·ligràfics són una vegetació, proliferen com l'herba, la bona i la dolenta, germinen...», afirma aquest artista per a qui la terra i els seus fruits (garrofa, nou, ametlla, sal, sucre, patata...) són elements constants en la seva trajectòria, i que també treballa amb ressonàncies magnètiques del seu propi cervell (els «memogrames») perquè la ment és la closca, «la nou com pensa».

L'exposició dedicada a Benet Rossell (Àger, 1937) es concentra en una part de l'amplíssim treball d'aquest artista polifacètic des de dues de les seves vessants principals: el cinema i les cal·ligrafies o micrografies. La mostra ofereix un recorregut amb interrupcions, fragmentat, que defuig l'exposició retrospectiva cronològica convencional i rastreja diverses possibilitats d'aproximació a una obra construïda com un entramat de llenguatges i mitjans diferents. Tot i iniciar la seva formació amb estudis de dret, economia i sociologia, els interessos de Benet Rossell aviat es decanten cap a l'activitat artística, que desplega en múltiples disciplines, des del dibuix i l'escriptura signica, la pintura, ocasionalment el tapís o la ceràmica, fins a l'acció i la performance, el cinema experimental i comercial, la poesia i el teatre, entre d'altres. Tots aquests llenguatges estan sempre tractats des d'una vessant molt personal, que inclou intervencions poc convencionals, com objectes òptics, treballs de cultius, dibuixos i intervencions sobre els films, dibuixos «amanits», actes notariais, còmics sense paraules, guions cinematogràfics o dibutexts, per posar-ne alguns exemples.

El 1964 es trasllada a París, ciutat on viurà durant més de vint anys. Des d'allà, però, fa molts viatges i llargues estades en altres països, com l'Índia i el Nepal. A París coincideix amb Joan Rabascall, Antoni Miralda, Dorothee Selz i Jaume Xifra, amb els quals comparteix una estreta amistat i diversos projectes, tot i tenir trajectòries diferenciades. Amb ells, per exemple, Benet Rossell filma els *Cerimonials* (1974), una obra que forma part de la Col·lecció MACBA i que presenta festes i rituals en què també participa Dorothee Selz. A París s'inscriu als cursos de cinema del Comitè del Film Etnogràfic amb Jean Rouch, amb qui col·labora en diversos seminaris.

El gran microteatre del món

Una altra experiència determinant en aquesta ciutat és el seu pas per la Université du Théâtre des Nations, on per primera vegada sent parlar d'un teatre total, entès com a acció que aporta el concepte de festa i ritual a la dramaturgia, d'experiències que ell mateix defineix com «més a prop de la representació signica que no pas textual. Aquell contacte amb uns llenguatges els codis dels quals m'eren del tot desconeguts, per tant, llenguatges sense codi per a mi, em fascinaven i possiblement foren l'origen del llenguatge que he conreat durant tota la meua trajectòria d'artista i que parteix d'una infinitat de signes, d'icones, de micrografies o cal·ligrames o benigrames sense codi, irrepetits i irrepetibles, que conviuen, s'articulen i es manifesten d'una manera sempre única, sempre reinventada, i acaben conformant un microteatre o representació cal·ligràfica del gran microteatre del món».

L'exposició presenta un gran nombre d'obres inèdites i dedica una atenció especial al treball cinematogràfic de Benet Rossell, molt vinculat al dibuix signic i cal·ligràfic, establint un diàleg entre els diferents mitjans utilitzats, amb obres que van des del 1965 fins a l'actualitat. Malgrat la seva aparença abstracta, la seva obra té un component narratiu. Benet Rossell és un *rastrejador*, a la manera d'algun dels personatges imaginaris que apareixen constantment en els seus dibuixos i que creen microhistòries: la insistència en els micromons (microteatre, microòpera, micrografia, microacció...) és una constant en la seva producció, però aquests petits gestos revelen grans històries, personatges del carrer, ensurts i nous camins per explorar. En el cas de *Diari residual* (1965-1969), aquest procés consisteix en un recull de referències i troballes del quefer quotidià de l'artista, en diferents formats. Com a part dels recorreguts per la ciutat que són una constant en el seu treball, els glaçons de resina de

polièster esdevenen contenidors transparents d'objectes i imatges, que inicialment Benet Rossell portava a les butxaques de la gavardina i amb els quals feia microperformances.

L'interès per les coses petites, que no són fàcils de percebre o que s'oculten a la visió, es fa palès en l'ús recurrent d'eines o instruments sovint creats per l'artista, com les lupes o les ulleres per observar els dibuixos que s'amaguen. *Calidoscopi* (1971), realitzat amb Jaume Xifra, és la filmació dels dibuixos canviant d'un calidoscopi, que el joc de miralls va transformant davant la càmera. El cinema és per a Benet Rossell una possibilitat d'apropament a l'element humà i una manera de cal·ligrafar el moviment. El seu microcinema pot ser cinema sense càmera, film pintat o bé foradat, com és el cas de *Holes* (1969). També dibuixa les pel·lícules, amb aquestes micrografies o benigrames que li són tan característics i que es presenten sols, amb textos de l'artista o d'altres autors, amb collages o amb encunys i forats practicats en el suport mateix. El paper també es pot plegar, de manera que mai sabrem si aquests plecs ens amaguen dibuixos. Dins el recorregut de l'exposició trobem *Micro-òpera 2* (1984), una instal·lació que inclou una pel·lícula en la qual es narra com Benet Rossell es construeix un pinzell amb el seu propi cabell i pinta uns fotogrames; els estris utilitzats s'exposen en unes vitrines i a les parets hi ha fotografies que documenten el procés. La peça es completa amb dues caixes de llum que permeten veure els dibuixos resultants.

Per primer cop des de la seva presentació l'any 1981, en el context de la XXIII Setmana Internacional de Cinema de Barcelona, es mostra *Rambla 24 h* (1980/2009), realitzada en col·laboració amb Antoni Muntadas. Originalment es tractava d'una videoinstal·lació amb diferents elements: uns monitors on es veia la gent caminant amunt i avall de les Rambles; una torre de monitors que mostraven les imatges fragmentades dels ramblaires tipus (els caps, els cossos i els peus); i la filmació d'un pla fix durant el primer minut de 24 hores consecutives. Amb la voluntat de constatar els canvis produïts en aquest carrer amb el pas del temps, el setembre de 2009 Muntadas i Rossell van repetir l'enregistrament. A l'exposició al MACBA es poden veure les dues filmacions, amb material documental del primer projecte disponible per a consulta.

Estrats i sediments geològics

Un dels vídeos inèdits inclosos a l'exposició és *Microfàcies* (2010), una representació teatral que remet a les anàlisis dels estrats i sediments geològics que Benet Rossell utilitza en alguns treballs. A la manera d'anàlisis texturals, ho aplica en una filmació en macro de la geografia del seu propi cos a *Auto di ritratto* (2008). La seva no és, doncs, una obra abstracta, sinó una cal·ligrafia que juga amb la il·legibilitat de les realitats, amb la im/possibilitat de les coses. L'humor i la ironia també són molt presents en l'obra de l'artista, com es posa de manifest als films *Miserere*, realitzat conjuntament amb Miralda (1979), i *Vetlla* (2007), que s'acosten al món de les parafernàlies militars i fan una crítica de les dictadures, de les formes totalitàries i jerarquitzants del poder.

Els dibuixos amb perclorur, o els traços quasi pictòrics sobre els papers *marouflés*, mostren l'aparició de l'element pictòric, que es fa molt evident en el film *Pound* (1985/2009). *Penso amb la punta del pinzell* (2010) és una peça concebuda per a aquest projecte, que presenta literalment el magatzem de les obres pictòriques de l'artista. Totes les pintures estan embalades i identificades amb un número d'inventari, que permet consultar tota la informació

sobre l'obra en un ordinador, excepte la seva imatge. Aquesta instal·lació incideix en la idea per damunt de l'objecte, impossibilita a l'espectador la visió de l'obra i qüestiona el rol de la pintura en l'art contemporani. El recorregut de l'exposició finalitza amb un nou projecte especialment desenvolupat per a aquesta exposició: *Paral·lel, paral·lel* (2010), que pren l'antic cabaret El Molino, al Paral·lel barceloní, com a eix vertebrador d'un treball més ampli sobre el barri i la transformació que ha sofert des dels anys cinquanta fins a l'actualitat. Les serigrafies dels plànols de tres ciutats on ha viscut Benet Rossell, en les quals es destaca el recorregut des de casa seva fins al Molino, s'acompanyen amb els decorats originals del cabaret barceloní que l'artista va trobar en un contenidor quan es desmantellava. Una filmació enregistra el procés de destrucció de l'edifici original i la construcció, en aquest moment encara en curs, del nou equipament. Finalment, el blog paral·lel.inprogress@macba.cat permet accedir a les opinions sobre el projecte. *Paral·lel, paral·lel* és un treball en procés, una crònica sentimental i sociològica de la transformació de la Barcelona canalla i la «recuperació» institucional actual des de la iniciativa privada.

• **CATÀLEG:** Amb motiu de l'exposició, el Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA) ha editat el catàleg *Paral·lel Benet Rossell*, amb textos d'Eugeni Bonet, Teresa Grandas, Jean-Clarence Lambert, Bartomeu Marí i Juan Antonio Masoliver Ródenas. Dues edicions: català i castellà/anglès.

Paral·lel Benet Rossell

Inauguració: dijous 10 de juny, a les 19.30 h

■ **MACBA:** Plaça dels Àngels, 1. 08001 Barcelona. www.macba.cat

■ **HORARIS:** Dilluns, dimecres, dijous i divendres, d'11 a 19.30 h; dissabtes, de 10 a 20 h; diumenges i festius, de 10 a 15 h; dimarts no festius, tancat. Del 25 de juny al 23 de setembre, els dijous i els divendres, obert fins a les 24 h. Visites guiades diàries

■ **NIT BENET ROSSELL** (divendres 16 de juliol, a les 22 hores): Lectura poètica i accions *Amb el temps i una fanga*. Sales del Museu

■ **CICLE DE CINEMA «BENET ROSSELL, DARRERE I DAVANT LA CÀMERA»:** A partir del 6 d'octubre. Auditori MACBA. Amb la col·laboració de la Filmoteca de Catalunya

Més informació i material gràfic:

Servei de Premsa i Protocol del MACBA
Telèfons: (00 34) 93 481 33 56 i 93 481 47 17
Adreça electrònica: press@macba.cat